

rijksuniversiteit
groningen

Het meten van zingeving en Floreren bij neurodivergente volwassenen: Een onderzoek naar bruikbare meetinstrumenten

Ilse Diever

Masterthese - Klinische Psychologie

S4858255

April 2024

Vakgroep Psychologie

Rijksuniversiteit Groningen

Thesisbegeleider: *Kirstin Greaves-Lord*

Tweede beoordelaar: Julie Karsten

Een masterthese is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de masterthese is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de masterthese is dan ook niet zonder meer geschikt om als academische bron te worden gebruikt om naar te verwijzen. Indien u meer wilt weten over het in deze masterthese besproken onderzoek en eventueel daarop gebaseerde publicaties, waarnaar u zou kunnen verwijzen, kunt u contact opnemen met de genoemde begeleider.

Abstract

In every society, the aim is for all individuals to lead a fulfilling and flourishing life, regardless of their characteristics or background (Pellicano & Heyworth, 2023). This study analyzes various instruments to measure the level of meaning in life and flourishing through a narrative review and a panel discussion involving healthcare professionals and experienced experts, associated with the Autism Team North Netherlands (ATN). Upon analysis of various measurement instruments, the Purpose in Life Test (PIL), Meaning in Life Questionnaire (MLQ), and Sense of Coherence (SOC-13) emerge as meaningful for measuring meaning. Additionally, the Flourishing Scale (FS) and Mental Health Continuum (MHC-SF) are suitable instruments for measuring flourishing. The panel emphasizes that in this matter, the emphasis should be on the quality of the items rather than their quantity. Based on this research, it can be concluded that the MLQ is rated as the most useful measurement tool for assessing the level of meaning in life in a neurodivergent population. Similarly, the MHC-SF is regarded as the most meaningful and useful for measuring flourishing in a neurodivergent population. However, it should be noted that the face validity in this research is limited due to the restricted time during the panel discussion. For future research, it is recommended to involve individuals with lived experience and to consider using a combination of structured interviews and self-report questionnaires for deeper insights with standardized measurement methods. Integrating these recommendations can lead to a more nuanced understanding of meaning in life and flourishing within the neurodivergent population and contribute to more effective support and intervention for this group.

Keywords: Identity development, neurodivergent, meaning in life, flourishing

Samenvatting

In elke samenleving is het streven dat alle individuen een vervuld en florerend bestaan leiden, ongeacht hun kenmerken of achtergrond (Pellicano & Heyworth, 2023). Dit onderzoek analyseert verschillende instrumenten om de mate van zingeving en floreren te meten, door middel van een narratieve review en een paneldiscussie bestaande uit ervaringsdeskundigen en zorgprofessionals, betrokken bij het Autisme Team Noord-Nederland (ATN). Na analyse van diverse meetinstrumenten blijken de Purpose in Life Test (PIL), Meaning in Life Questionnaire (MLQ) en Sense of Coherence (SOC-13) zinvol voor het meten van zingeving. Daarnaast blijken de Flourishing Scale (FS) en Mental Health Continuüm (MHC-SF) geschikte instrumenten voor het meten van floreren. Het panel benadrukt dat bij dit onderzoek de nadruk moet liggen op de kwaliteit van de items, eerder dan op de kwantiteit ervan. Op basis van dit onderzoek kan er geconcludeerd worden dat de MLQ wordt beoordeeld als het meest bruikbare meetinstrument om de mate van zingeving te meten bij een neurodivergente populatie. Ook geldt dat de MHC-SF wordt beoordeeld als meest betekenisvol en geschikt om de mate van floreren te meten bij een neurodivergente populatie. Echter moet opgemerkt worden, dat de indrukvaliditeit in dit onderzoek beperkt is door de geringe mate van tijd tijdens de paneldiscussie. Voor vervolgonderzoek wordt aanbevolen om ervaringsdeskundigen te betrekken en te overwegen een combinatie van gestructureerde interviews en zelfrapportagevragenlijsten te gebruiken voor diepgaandere inzichten met gestandaardiseerde meetmethoden. Het integreren van deze aanbevelingen kan leiden tot een verfijnder begrip van zingeving en floreren binnen de neurodivergente populatie en bijdragen aan een effectievere ondersteuning en interventie voor deze groep.

Sleutelwoorden: Identiteitsontwikkeling, neurodivergentie, zingeving, floreren

Inhoudsopgave

Abstract.....	3
Samenvatting.....	4
Inleiding	6
Neurodivergentie.....	6
Zingeving en floreren.....	7
Huidig onderzoek.....	9
Methode	9
Design	9
Procedure	11
Resultaten.....	13
Definitie zingeving.....	13
Meetinstrumenten die de mate van zingeving meten.....	13
Definitie floreren.....	16
Meetinstrumenten die de mate van floreren meten.....	16
Input van de paneldiscussie	19
Discussie	21
Interpretatie van resultaten voor de instrumenten van zingeving	21
Interpretatie van resultaten meetinstrumenten floreren	23
Implicaties.....	24
Beperkingen in dit onderzoek	25
Suggesties voor vervolgonderzoek	26
Literatuurlijst.....	29
Bijlage A. PIL	34
Bijlage B. MLQ	35
Bijlage C. SOC-13	36
Bijlage D. FS.....	37
Bijlage E. MHC-SF.....	38

Inleiding

In elke welvarende samenleving streven we naar het welzijn van alle individuen, ongeacht hun achtergrond of persoonlijke kenmerken (Pellicano & Heyworth, 2023). De discussie over wanneer er zingeving wordt ervaren is in de wetenschap al een eeuwenoud vraagstuk dat teruggaat tot de tijd van Aristoteles (Jagt, 2012). Echter worden neurodivergente individuen, een doelgroep waarvan bekend is dat zij specifiek vaak worstelen met het begrijpen van zichzelf en het identificeren van hun geluksfactoren in het leven, geconfronteerd met uitdagingen die belemmeringen kunnen vormen voor het streven naar een zinvol en bevredigend leven (Graaff et al., 2023).

Neurodivergentie

Neurodivergentie is een concept dat in de late jaren negentig werd geïntroduceerd door socioloog Judy Singer in haar thesis en later voor het eerst gepubliceerd door journalist Harvey Blume (Blume, 1998). Hoewel neurodivergentie van oorsprong met name geassocieerd werd met het Autismespectrumstoornis (ASS), omvat het tegenwoordig ook andere neurologische aandoeningen, zoals Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD), hoogbegaafdheid, hoog sensitiviteit, dyslexie, dyscalculie en het syndroom van Tourette (Doyle & McDowall, 2024). De term neurodiversiteit heeft sindsdien brede acceptatie gekregen, benadrukt de variëteit in neurologische, cognitieve en psychologische ontwikkeling en wordt momenteel geprefereerd door de betrokken gemeenschap zelf (Allen et al., 2024; Chapman & Botha, 2023). Binnen de neurodivergente populatie ervaren de verschillende subgroepen elk op hun eigen manier problemen rondom de ontwikkeling van identiteit en het vinden van zingeving in het leven. Zo ervaren mensen met het ASS vaak vooral moeilijkheden bij het vinden van betekenis in het leven en zichzelf leren begrijpen. Deze uitdagingen omvatten vaak ook problemen met sociale interactie, het sociale stigma rondom de diagnose en het zelfbeeld (Davies et al., 2024). Mensen met ADHD ervaren meer

uitdagingen in hun identiteitsontwikkeling wat vooral gerelateerd aan factoren zoals zelfwaardering, sociale relaties en emotionele regulatie (Tamm, 2009). Deze kenmerken kunnen van invloed zijn op het zelfbeeld, aandacht- en concentratieproblemen, en sociale relaties, wat op zijn beurt de identiteitsvorming en het zelfbeeld kan beïnvloeden (Barkley, 1997). Waarbij hoog sensitieve individuen weer meer gevoeligheid ervaren van de wereld om hen heen. Zij hebben een meer verfijndere perceptie van de wereld, waardoor zij gevoeliger zijn voor prikkels en emoties. Dit kan leiden tot een verhoogd bewustzijn van zichzelf en anderen, maar ook tot overweldiging en stress, wat invloed kan hebben op de mate van ervaren van zingeving in het leven (Aron & Aron, 1997). Waarbij velen van hen moeite hebben met het vormen van een positief zelfbeeld en het begrijpen van wat hen persoonlijk gelukkig maakt, wat cruciaal is voor het ervaren van zingeving (APA, 2013; Kapetansky, 2022).

Zingeving en floreren

Zingeving wordt internationaal erkend als een meetbaar concept dat bestaat uit het begrip van orde, samenhang en doel in iemands bestaan, het nastreven en bereiken van waardevolle doelen, en het gevoel van vervulling (Morgan & Farsides, 2009).

Morgan & Farsides benadrukken dat het construct van zingeving verschillende aspecten omvat, waaronder het zoeken naar betekenis in het leven, het ervaren van een gevoel van richting en doelgerichtheid, en het vinden van betrokkenheid bij deze doelen en betekenissen. Ze wijzen erop dat zingeving niet alleen gaat over het hebben van doelen, maar ook over het ervaren van betekenisvolle connecties met deze doelen en een gevoel van voldoening en vervulling bij het nastreven ervan. Het artikel benadrukt dat zingeving een dynamisch proces is dat voortdurende exploratie, aanpassing en herdefiniëring omvat in reactie op veranderende omstandigheden en levenservaringen. Floreren wordt binnen de literatuur geassocieerd met het hebben van betekenisvolle doelen in het leven, het ervaren van geluk, tevredenheid en het

hebben van hechte sociale relaties (Höltge et al., 2023). Ook wordt floreren geassocieerd met hogere niveaus van motivatie, creativiteit en prestaties in verschillende levensgebieden, waaronder werk, school en persoonlijke doelen (Keyes, 2007). Het cultiveren van zingeving en floreren draagt niet alleen bij aan de bevordering van de identiteitsontwikkeling, maar is tevens zeer doeltreffend voor het bevorderen van een positieve mentale gezondheid bij neurodivergente individuen (Davies et al., 2024). Onderzoek suggereert dat bepaalde factoren kunnen bijdragen aan het bevorderen van zingeving en floreren bij neurodivergente individuen. Inclusieve sociale omgevingen, ondersteunende relaties, toegang tot passende diensten en programma's en mogelijkheden voor persoonlijke groei en zelfexpressie kunnen allen een positieve invloed hebben (Pellicano & Heyworth). Hoewel er nog veel te leren valt over deze aspecten van welzijn binnen de neurodivergente populatie, tonen onder andere de bevindingen van Pellicano & Heyworth aan dat het cruciaal is om deze te begrijpen en te ondersteunen om de levenskwaliteit van neurodivergente individuen te verbeteren.

Verschillende wetenschappelijke instrumenten worden gebruikt om zingeving en floreren te meten bij neurotypische bevolking. Enkele voorbeelden hiervan zijn de Purpose in Life (PIL), Psychological Well-Being Scales, Subjective Happiness Scale (SHS), Mental Health Continuum-Short Form (MHC-SF) en de Flourishing Scale (FS). Echter zijn deze meetinstrumenten ontwikkeld om uitkomsten te vergelijken met de neurotypische bevolking, maar deze uitkomsten zijn niet altijd geschikt om deze uitkomsten ook betekenisvol te generaliseren naar een neurodivergente bevolking (Pellicano & Heyworth). Vragenlijsten die bijvoorbeeld ontworpen zijn voor een niet-klinische doelgroep, worden mogelijk genormeerd op basis van een steekproef die niet representatief is voor een klinische populatie. Dit kan leiden tot misinterpretatie van de scores (Mellenbergh, 2011). Er zijn echter weinig studies of geschikte meetinstrumenten om de constructen zingeving en floreren bij neurodivergente individuen te meten. Het vinden van de juiste meetinstrumenten is belangrijk omdat dit helpt

bepalen of het niveau van zingeving en floreren daadwerkelijk verbetert bij neurodivergente mensen.

Huidig onderzoek

Dit onderzoek heeft als doel het verbeteren van de zingeving en floreren bij neurodivergente individuen. Dit onderzoek richt zich op zingeving en floreren en onderzoekt welke meetinstrumenten geschikt zijn om zingeving en floreren te meten bij deze doelgroep.

De onderzoeksvragen die onderzocht worden in dit onderzoek zijn:

- a) Welke meetinstrumenten zijn het meest geschikt om de mate van zingeving en de mate van floreren bij neurodivergente volwassenen te meten?
- b) Welke meetinstrumenten om zingeving en floreren te meten sluiten het beste aan bij de behoeften van neurodivergente volwassenen?

Om deze vragen te beantwoorden is een narratieve review uitgevoerd, waarbij potentiële meetinstrumenten zijn verzameld door middel van een literatuurstudie en vervolgens zijn bruikbare meetinstrumenten geselecteerd. Deze meetinstrumenten zijn voorgelegd aan een paneldiscussie bestaande uit (neurodivergente) ervaringsdeskundigen betrokken bij het ATN, zorgprofessionals van het ATN, en Klinische Psychologie masterstudenten van de Rijkuniversiteit Groningen (RUG). Op basis van de resultaten afkomstig uit de narratieve review en de bijdrage van het panel, zullen passende meetinstrumenten worden geselecteerd. In lijn met het exploratieve karakter van dit onderzoek, worden er vooraf geen hypotheses opgesteld.

Methode

Design

Deze literatuurstudie betreft een narratieve review in combinatie met een paneldiscussie. Om de eerste onderzoeksvraag te beantwoorden is door middel van een narratieve review een literatuurstudie gedaan waarbij wordt onderzocht welke instrumenten

het meest geschikt is om de mate van zingeving en floreren te meten bij neurodivergente volwassenen. Dit onderzoek maakt gebruik van een narratieve review vanwege de complexiteit van de twee constructen, zingeving en floreren, en vanwege de beperkte bestaande literatuur die beschikbaar is over deze constructen. Het doel is om door middel van een brede literatuurstudie geldige meetinstrumenten te selecteren die tegelijkertijd ook zoveel mogelijk aansluiten bij de behoeften van neurodivergente mensen. Het is van essentieel belang dat de meetinstrumenten over geldige psychometrische eigenschappen beschikken, zoals betrouwbaarheid en validiteit. Dit zorgt ervoor kwalitatieve en betekenisvolle resultaten (Dijkhuis et al., 2017).

Om de tweede onderzoeksvraag te beantwoorden worden de geselecteerde meetinstrumenten, afkomstig uit de narratieve review, aan een panel voorgelegd ter discussie. Zoals eerder beschreven bestond het panel uit ervaringsdeskundigen, zorgprofessionals en masterstudenten. Een paneldiscussie is een efficiënte onderzoeksmethode om kwalitatieve data te verzamelen. In een paneldiscussie komen belanghebbenden samen om hun ervaringen en ideeën over een specifiek onderwerp te delen (Van Assema, Mesters, & Kok, 1992). Om de tweede onderzoeksvraag goed te beantwoorden is het belangrijk om de behoeften en belangen van de doelgroep goed te begrijpen. Denk hierbij aan het aantal items een meetinstrument mag hebben, wat voor soort vragen nuttig en betekenisvol zijn, hoelang de testafname mag duren en de hoeveelheid antwoordalternatieven als prettig worden ervaren. Voorafgaand aan het literatuuronderzoek heeft één van de ervaringsdeskundigen benadrukt dat vanuit zijn eigen ervaring een aantal punten belangrijk waren om rekenschap mee te houden bij het bestuderen van de meetinstrumenten. Allereerst gaf hij dat de instrumenten bij voorkeur niet meer dan ongeveer twintig items zouden moeten bevatten. Daarnaast was het belangrijk om kritisch te beoordelen of de vraagstelling van de items niet dubbelzinnig geformuleerd is. Hij geeft zelf aan eerder geneigd te zijn om een vraag neutraal in te vullen

wanneer de vraag voor hem niet helder is. Daarnaast zouden de items niet moeten ingaan op kwantiteiten, zoals het aantal hechte vriendschappen of het aantal sociale contactmomenten in de week in plaats van de kwaliteit van deze vriendschappen en/of sociale contactmomenten. De ervaringsdeskundige benadrukte dat het kwantificeren van zaken niet altijd betekenisvol is. De items zouden daarentegen meer gericht moeten zijn op de gevoelens, kwaliteiten, ervaringen en persoonlijke eigenschappen van het individu. Deze punten zijn meegenomen tijdens de selectieprocedure van de meetinstrumenten. Het onderzoek is een participatief actie onderzoek, waarbij alle leden van het panel actief betrokken zijn bij de vormgeving en uitvoering van het onderzoek. Alle teamleden hebben vanuit hun eigen expertise een bijdrage geleverd aan dit onderzoek, waarmee de inclusieve deelname en gezamenlijke besluitvorming centraal staat binnen dit onderzoek.

Procedure

Het gehele onderzoek is uitgevoerd onder begeleiding van Kirstin Greaves-Lord, senior onderzoeker bij het ATN en mede-projectleider van de Academische Werkplaats Autisme (AWA). Het onderzoek is uitgevoerd in een periode van zes maanden, waarin er acht bijeenkomsten plaatsvonden onder leiding van Greaves-Lord. De bijeenkomsten werden bijgewoond door Greaves-Lord, twee vaste ervaringsdeskundigen en zeven masterstudenten van de RUG. In deze bijeenkomsten was er ruimte om de vorderingen van het onderzoek te bespreken, vragen te stellen en met elkaar te discussiëren over de voor- en nadelen van de geselecteerde meetinstrumenten. Voorafgaand aan de literatuurstudie zijn de zoektermen bepaald die werden geraadpleegd bij diverse databanken. De gebruikte Nederlandse zoektermen bij het literatuuronderzoek betreffen: identiteitsontwikkeling; neurodivergent; zingeving; floreren; autisme; ASS; ADHD; hoog sensitiviteit; paneldiscussie. De gebruikte Engelse zoektermen betreffen: identity development; neurodivergent; meaning in life; purpose in life; flourishing; autism; ASD; ADHD; high sensitivity; wellbeing; panel discussion. Deze

zoektermen werden gecombineerd met de Boolean-operatoren 'AND' en 'OR' om een brede set van relevante studies te identificeren. De gebruikte databanken zijn PubMed, PsycINFO, ScienceDirect, Web of Science, Smartcat, Medline en Google Scholar. Vervolgens zijn de meetinstrumenten zijn geselecteerd aan de hand van de volgende criteria: de inhoud van de subschalen moet relevant zijn om het construct zingeving of floreren te meten; het instrument moet beschikken over geldige psychometrische eigenschappen; geschikt zijn voor volwassenen; beschikbaar zijn in Nederland. Er is geen limiet voor jaar van publicatie gesteld, omdat er nog maar weinig bekend is binnen de literatuur over de constructen zingeving en floreren in combinatie met neurodiversiteit. De genoemde criteria zijn zorgvuldig gekozen om te zorgen dat de instrumenten geschikt zijn voor een betekenisvolle interpretatie bij afname neurodivergente individuen en geschikt zijn voor het beoogde onderzoeksdoel. Inhoudelijk is er onderscheid gemaakt tussen meetinstrumenten die consistent zijn met de aard van deze studie. Daarom is er onderscheid gemaakt tussen instrumenten met subschalen die enkel de constructen zingeving en floreren meten, en zo min mogelijk overlap vertonen met andere constructen om de interne validiteit van de resultaten te bewaken. Na het analyseren van de meetinstrumenten afkomstig uit de narratieve review, is er middels een paneldiscussie onderzocht welke van deze beschikbare instrumenten ook in de praktijk geschikt kunnen zijn voor afname bij een neurodivergente populatie. De paneldiscussie bestond zeventien leden in totaal en werd geleid door Greaves-Lord. Van de zeventien deelnemers bestond ongeveer een kwart uit ervaringsdeskundigen en de rest van het panel bestond uit zorgprofessionals en masterstudenten. De discussie vond online plaats en besloeg een tijdsbestek van circa twee uur. Ter introductie werden de verschillende onderzoeken rondom de identiteitsontwikkeling bij neurodivergente mensen die tijdens de paneldiscussie aan bod kwamen, kort geïntroduceerd. Daaropvolgend zijn de verschillende onderzoeken door de masterstudenten gepresenteerd, waaronder dit onderzoek. Hierbij was er circa drie minuten de tijd om het

onderzoek te beschrijven en de afwegingen tussen de geselecteerde vragenlijsten nader toe te lichten. Daarna was er vijf minuten de tijd voor het panel om te reageren en vragen te stellen. De uitkomsten van de paneldiscussie worden nader toegelicht in de laatste alinea van het resultaten hoofdstuk.

Resultaten

In de resultatensectie wordt een toelichting gegeven van de geselecteerde meetinstrumenten die de mate van zingeving in het leven meten, gevolgd door een toelichting van de geselecteerde meetinstrumenten die de mate van floreren meten. De bijdrage van de paneldiscussie aan dit onderzoek wordt in de laatste alinea van dit hoofdstuk toegelicht. Aan het einde van dit hoofdstuk wordt een afzetting van de gewichtigste afwegingen van de onderzochte instrumenten weergegeven in Tabel 1.

Definitie zingeving

Morgan & Farsides (2009) definiëren zingeving als "het proces van het zoeken naar en creëren van doelen en betekenissen in het leven, en het ervaren van een gevoel van richting en betrokkenheid bij die doelen en betekenissen".

Meetinstrumenten die de mate van zingeving meten

Purpose in Life (PIL)

De PIL is een zelfrapportagevragenlijst, geïntroduceerd in 1968 door Crumbaugh. De PIL dient als instrument om de mate van existentiële betekenis en doelgerichtheid in het leven van een individu te meten. Een hogere score op de PIL wordt beschouwd als een indicatie van een verminderd existentieel vacuüm, een fenomeen dat zich kenmerkt door gevoelens van leegte en verveling (Crumbaugh & Henrion, 1988). Met twintig items, beoordeeld op een 7-punts Likertschaal, is de PIL gestructureerd in drie secties, waarvan sectie A doorgaans het meest wordt toegepast binnen onderzoek domeinen. Deel B en C vereisen van de respondenten dat zij onvolledige zinnen aanvullen en reflecteren op betekenisvolle aspecten van hun leven. Bij

de PIL wordt er gebruik van item specifieke responschalen, waarbij de uiteinden van de schalen bij elk item verschillen. De PIL is geschikt voor zowel adolescenten als volwassenen, in zowel klinische als niet-klinische populaties. Hoewel de PIL aanvankelijk werd beschouwd als een betrouwbaar en valide instrument voor het meten van de mate van ervaren levensdoel (Bronk, 2014), hebben Schultz en collega's (2015) kritiek geuit op verschillende aspecten, met name de dimensionaliteit, factorstructuur en constructvaliditeit ervan. Deze bevindingen suggereren dat de schaal mogelijk niet nauwkeurig en adequaat het concept van levensdoel meet en dat het wellicht eerder een indirecte maatstaf voor depressie vormt. De interne consistentie op de desbetreffende subschaal wordt als laag beschouwd, wat wijst op een gebrek aan conceptuele breedte van het doelconstruct (Schultz). Ondanks deze kritieken wordt de PIL internationaal veelvuldig gebruikt en is deze kosteloos online beschikbaar in het Engels. De PIL is niet beschikbaar in het Nederlands. De PIL-vragenlijst is opgenomen in Bijlage A.

Meaning in Life (MLQ)

De MLQ werd aanvankelijk ontwikkeld om de (verandering van) zingeving binnen therapeutische behandelingen effectiever te kunnen meten (Steger et al., 2006). Deze zelfrapportschaal bestaat uit tien items en is geschikt voor zowel adolescenten als volwassenen. Het instrument omvat twee subschalen, namelijk Aanwezigheid (vijf items) en Zoeken (vijf items). De Aanwezigheidsschaal beoordeelt in welke mate iemand het leven als betekenisvol beschouwt en de schaal Zoeken meet in hoeverre iemand een verlangen heeft om meer betekenis te vinden in het leven. Respondenten geven hun antwoorden op een 7-punts Likertschaal, variërend van 1 (absoluut niet waar) tot 7 (absoluut waar). Een factoranalyse uitgevoerd door Steger en collega's toonde aan dat de twee subschalen een goede samenhang laten zien. Op basis van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat de MLQ een goede interne consistentie vertoont, zowel voor de schaal Aanwezigheid (.86) als voor de schaal

Zoeken (.87). Bovendien scoort de vragenlijst voldoende op test-hertest betrouwbaarheid voor zowel de schaal Aanwezigheid (.70) als de schaal Zoeken (.73). De MLQ vertoont een hoge divergente validiteit bij verschillende demografische kenmerken, zoals leeftijd en geslacht. Hoewel er een significant negatieve correlatie werd gevonden tussen MLQ en leeftijd, was deze correlatie zeer klein. Een significante positieve correlatie werd gevonden tussen MLQ en geslacht, waarbij vrouwen significant hoger scoren dan mannen, hoewel de omvang van deze correlatie zeer klein was. De MLQ wordt internationaal gebruikt en er is ook een Nederlandse vertaling beschikbaar, die kosteloos gedownload kan worden. De Nederlandse versie van de MLQ is opgenomen in Bijlage B.

Sense of Coherence (SOC-13)

De SOC-13 is een meetinstrument dat het doel heeft de mate waarin individuen het leven als begrijpelijk, beheersbaar en betekenisvol ervaren te bepalen. Een sterke sense of coherence stelt personen in staat om effectief om te gaan met spanningen en stressfactoren, en het leven als zinvol te ervaren (Luyckx et al., 2012; Antonovsky, 1987). Oorspronkelijk bestond het instrument uit 29 items (SOC-29), maar er is een verkorte versie ontwikkeld met dertien items, de SOC-13. Deze verkorte versie is onderverdeeld in drie subschalen: Begrijpelijkheid (vijf items), Beheersbaarheid (vier items) en Betekenisvol (vier items). Respondenten geven hun antwoorden op een Likertschaal van zeven punten. Verscheidene literatuurstudies raden het gebruik van de verkorte versie aan vanwege de tijdsbesparing bij de afname in vergelijking met de originele variant. Tijdsbesparing verhoogd de efficiëntie van het onderzoeksproces en verlaagt de belasting bij participanten (Grevenstein & Bluemke, 2022). Tijdsbesparing bij testafnames is zeer bevorderlijk in het geval van neurodiverse deelnemers, aangezien zij door een minder belastbare cognitieve draagkracht snel overbelast raken en sneller aandacht- en concentratieproblemen ervaren (Barkley, 1997). Een onderzoek uitgevoerd door Mahammadzadeh et al. (2010) toonde aan dat de SOC-13 bij een Iraanse

steekproef een hoge interne consistentie vertoonde (.75), evenals een goede test-hertest betrouwbaarheid (.66). Echter, een analyse in een Arabische steekproef suggereerde dat de betrouwbaarheid van de onderliggende dimensies van de SOC-13 niet optimaal was, wat pleit voor een herziening van de subschalen van de SOC-13 (Alharbi et al., 2022). Hoewel oorspronkelijk ontwikkeld is in het Engels, is er online nu ook een Nederlandse versie beschikbaar, die kosteloos kan worden ingezien. De SOC-13 vragenlijst is opgenomen in Bijlage C.

Definitie floreren

Keyes (2002) definieert floreren als “het ervaren van een optimaal niveau van psychologisch welzijn, gekenmerkt door positieve emoties, betrokkenheid bij activiteiten, betekenisvolle relaties, gevoelens van voldoening en vervulling, en het functioneren op zijn best in verschillende domeinen van het leven, zoals werk, relaties en persoonlijke groei.”.

Meetinstrumenten die de mate van floreren meten

Flourishing Scale (FS)

De FS is een geïntegreerde maatstaf die de zelfwaargenomen tevredenheid meet op het gebied van relaties, het hebben van levensdoelen, eigenwaarde en optimisme (Diener et al., 2009). Een hogere score op de FS duidt op een hoger niveau van psychisch welzijn. Oorspronkelijk bestond het meetinstrument uit twaalf items, maar Diener en collega's (2009c) hebben de FS teruggebracht tot acht items, gebaseerd op diverse welzijns- en humanistische psychologische theorieën (Schotanus-Dijkstra et al., 2014). De FS bevat geen subschalen. Het belangrijkste voordeel van dit instrument is het beperkte aantal items en het gebruik van een combinatie van sociaal en psychologisch welzijn (Schotanus-Dijkstra). Bij de FS wordt een cutoff point van 48 punten gehanteerd voor de totaalschaal van de acht items, gescoord op een 7-punts Likertschaal, variërend van 1 (sterk mee oneens) tot 7 (sterk mee eens). Talrijke studies hebben de betrouwbaarheid, validiteit en unidimensionele structuur van de FS

onderzocht bij diverse populaties. In 2014 is dit ook voor gebruik in Nederland gevalideerd (Schotanus-Dijkstra). De FS vertoont een betrouwbaarheidscoëfficiënt van Cronbachs alpha van .87, en de eenheid van de test werd bevestigd door middel van een factoranalyse (Diener et al., 2009). Wat betreft de externe validiteit van de Nederlandse versie, bleek de test het nauwst verbonden te zijn met de verschillende aspecten gemeten door de subschalen van de Mental Health continuüm – Short Form (MHC-SF), met correlaties variërend van .50 tot .58. De subschaal van emotioneel welbevinden van de MHC-SF vertoonde een redelijke correlatie van .40 met de FS (Schotanus-Dijkstra). Het is echter belangrijk op te merken dat, ondanks dat de FS een betrouwbaar en valide instrument lijkt te zijn voor het meten van sociaalpsychologisch welzijn bij volwassenen met een suboptimaal welzijn, de positieve scheefheid en beperkte externe validiteit suggereren dat het gebruik ervan in een klinische setting discutabel is (Schotanus-Dijkstra). De FS is met name geschikt voor individuen die hun al bestaande adaptieve levensstijl proberen te verbeteren. Daarnaast is de FS vertaald in verschillende talen, waaronder het Nederlands, en kan kosteloos online worden gedownload. De FS-vragenlijst is opgenomen in Bijlage D.

Mental Health Continuum Short Form (MHC-SF)

In 2002 ontwikkelde Keyes de Mental Health Continuum-Long Form (MHC-LF), een zelfrapportagevragenlijst bestaande uit 40 items. Hoewel deze vragenlijst in de Verenigde Staten is gevalideerd bij volwassenen en jongeren, was er vanuit behandelaars vraag naar een verkorte versie. Een kortere vragenlijst die zich richt op welzijn en positieve geestelijke gezondheid ontbrak in de literatuur. Dit leidde tot de ontwikkeling van de MHC-SF. De MHC-SF is een zelfrapportagevragenlijst die de mentale gezondheid meet aan de hand van drie subschalen van welzijn: emotioneel welbevinden, psychologisch welbevinden en sociaal welbevinden (Lamers et al., 2010). Deze drie componenten bieden gezamenlijk een inzicht in het zelfgerapporteerde positieve geestelijke welbevinden. De vragenlijst bestaat uit veertien

items, elk gescoord op een 6-punts Likertschaal. Van deze veertien items behoren drie items tot de subschaal van emotioneel welbevinden, vijf items tot sociaal welbevinden en zes items tot psychologisch welbevinden. De MHC-SF is toegepast in diverse landen. Onderzoek in Zuid-Afrika en de Verenigde Staten toont goede validiteit en hoge betrouwbaarheid van de MHC-SF aan (Keyes et al., 2008; Keyes et al., 2012). Ook voor de Nederlandse bevolking, zowel in klinische als niet-klinische groepen, blijkt de MHC-SF een betrouwbaar en valide instrument te zijn om positieve geestelijke gezondheid te meten (Lamers). De betrouwbaarheid van de drie subschalen in de Nederlandse versie is gemeten met een Cronbachs alpha van .89. Respectievelijk scoorde sociaal welbevinden .74, en zowel emotioneel als psychologisch welbevinden .83. Bovendien behaalde de MHC-SF een test-hertest betrouwbaarheidsscore van .65 voor de totaalschaal. De MHC-SF is zeer praktisch in gebruik, omdat de vragenlijst in verschillende talen beschikbaar is, waaronder het Nederlands. Ook toont de test een hoge mate van consistentie bij diverse demografische kenmerken, zoals leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en mentale en fysieke gezondheid (Lamers). Dit suggereert dat de vragenlijst consistent functioneert, ongeacht de demografische kenmerken van de deelnemers, zoals leeftijd, geslacht, opleidingsniveau (Mellenbergh, 2011). De MHC-SF kosteloos online beschikbaar te downloaden. De MHC-SF vragenlijst is opgenomen in Bijlage E.

Onderstaande tabel geeft een duidelijk overzichtelijk van de gewichtigste voor- en nadelen per meetinstrument. Hierbij wordt ook gekeken welk instrument het meest geschikt is en het beste aansluit bij de behoeften van de doelgroep. In de tabel te zien dat de MLQ ten opzichte van de PIL en de SOC-13 met name beter scoort op betrouwbaarheid en geschikter is voor afname bij neurodivergente individuen. Daarnaast scoort de MHC-SF ten opzichte van de FS beter op validiteit en sluit beter aan bij de belangen van de doelgroep, aangezien de FS niet geschikt is voor een klinische doelgroep. Hiermee wordt antwoord gegeven op de eerste

onderzoeksvraag, “Welke meetinstrumenten zijn het meest geschikt om de mate van zingeving en de mate van floreren bij neurodivergente volwassenen te meten?”.

Tabel 1

Eigenschappen Meetinstrumenten Narratieve Review

	PIL	MLQ	SOC-13	FS	MHC-SF
<i>Aantal items</i>	20	10	13	8	14
<i>Likertschaal</i>	7	7	7	7	6
<i>Subschalen</i>	Schaal A	Aanwezigheid, Zoeken	Begrijpelijkheid, Beheersbaarheid, Betekenisvol.	Floreren	Emotioneel, Sociaal en Psychologisch welbevinden.
<i>Betrouwbaarheid</i>	-	+	-	+	+
<i>Validiteit</i>	-	+	+	-	+
<i>Beschikbaarheid</i>	-	+	+	+	+
<i>Geschikt doelgroep</i>	-	+	-	-	+

Input van de paneldiscussie

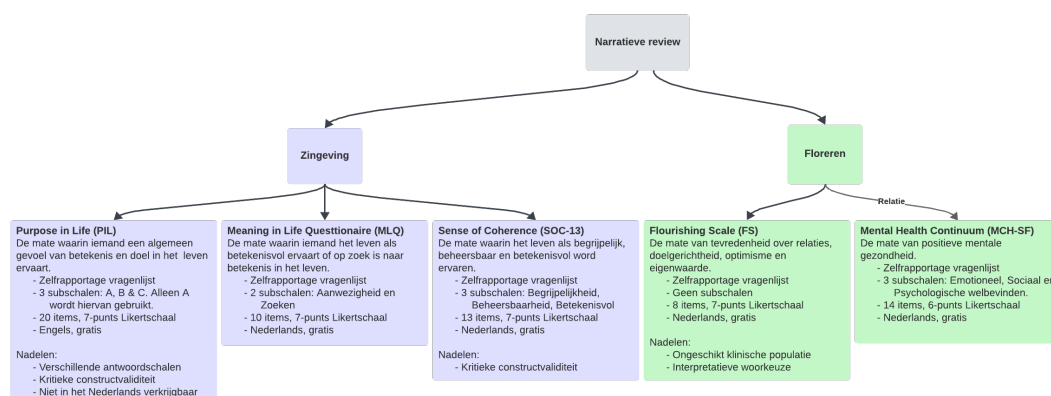
De bevindingen afkomstig uit de narratieve review zijn door middel van een flowchart (zie Figuur 1) voorgelegd aan het discussiepanel. Het panel benadrukte in de praktijk de voorkeur te geven aan een zo beperkt mogelijk aantal items, omreden dat het voor veel mensen binnen de neurodivergente populatie moeilijk is om zich langere tijd op dezelfde taak te concentreren (Burik, 2023). Bovendien werd gevraagd of de genoemde vragenlijsten rekening houden met de mogelijke invloed van levensgebeurtenissen en fluctuaties in stemming, veroorzaakt door zowel gebeurtenissen als temperament. Naar aanleiding van deze feedback is nader onderzoek verricht, waaruit geconcludeerd kan worden dat er geen rekening wordt gehouden met de invloed van ingrijpende levensgebeurtenissen bij de beoordeling en interpretatie van de scores, zoals vastgesteld door de betreffende meetinstrumenten. Een van de professionals merkte op dat het waardevol zou zijn om te onderzoeken of de meetinstrumenten zijn beoordeeld door de Commissie Testaangelegenheden Nederland

(COTAN). De COTAN is een commissie die in Nederland verantwoordelijk is voor het beoordelen van psychodiagnostische instrumenten, waaronder tests en vragenlijsten (Evers et al., 2010). Deze beoordeling geeft aan in welke mate de meetinstrumenten betrouwbaar en valide zijn. Helaas zijn bovengenoemde meetinstrumenten niet beoordeeld door de COTAN. Zowel de professionals als de ervaringsdeskundigen zijn gecompenseerd voor hun deelname aan deze paneldiscussie, wat heeft bijgedragen aan een gelijkwaardige samenwerking en binnen het onderzoeksteam. Daarnaast is er voorafgaand aan de paneldiscussie een geheimhoudingsverklaring ondertekend, om de betrokkenen de vrijheid te geven in een vertrouwelijke omgeving hun persoonlijke ervaringen te delen. Wat een bijdrage levert aan de open communicatie binnen het onderzoeksteam.

De MLQ en de MHC-SF zijn aan de hand van de gepresenteerde flowchart als positiefste ontvangen door het panel. Dit had met name te maken met de antwoordalternatieven en het aantal items van de MLQ. Bovendien werd het feit dat de MLQ beschikbaar is in het Nederlands als positief ervaren, in tegenstelling tot de PIL. Ondanks dat de MHC-SF meer items bevat dan de FS, gaf het panel de voorkeur aan de MHC-SF vanwege de beperkingen van de FS voor klinisch gebruik. Hiermee wordt antwoord gegeven op de tweede onderzoeksvraag, “Welke meetinstrumenten om zingeving en floreren te meten sluiten het beste aan bij de behoeften van neurodivergente volwassenen?”.

Figuur 1

Flowchart Meetinstrumenten Zingeving en Floreren Narratieve Review

Discussie

Het doel van dit onderzoek was te onderzoeken welke meetinstrumenten het beste kunnen worden gebruikt om zingeving en floreren te meten op betekenisvolle wijze te meten bij neurodivergente mensen. Door middel van een narratieve review zijn er verschillende meetinstrumenten naar voren gekomen om zingeving en floreren te meten. In dit hoofdstuk zal nader worden ingegaan op de interpretatie van de resultaten, daarnaast worden de implicaties en de beperkingen van het onderzoek besproken. Tot slot worden er aanbevelingen gedaan voor het gebruik van de meetinstrumenten in de praktijk en voor vervolgonderzoeken.

Interpretatie van resultaten voor de instrumenten van zingeving

Door middel van een narratieve review zijn er drie meetinstrumenten naar voren gekomen om de mate van zingeving te meten, de PIL, de MLQ en de SOC-13. Verschillen tussen de PIL, MLQ, en de SOC-13 worden waargenomen met betrekking tot hun inhoud en subschalen. Alle drie richten ze zich op de mate van ervaren zingeving in het leven. Echter, de PIL meet daarnaast ook de mate van ervaren levensdoel (Bronk, 2013). De MLQ evalueert, naast zingeving, ook de mate van zoekgedrag naar betekenis in het leven via de 'zoeken' subschaal (Steger et al., 2006). Daarentegen beoordeelt de SOC-13, naast zingeving, tevens de mate van ervaren controle en begrijpelijkheid van het leven, middels de Beheersbaarheid en Begrijpelijkheid subschalen (Antonovksy, 1987). De meetinstrumenten verschillen ook in psychometrische eigenschappen. Hoewel alle drie de vragenlijsten een voldoende mate van betrouwbaarheid laten zien, wordt de validiteit bij zowel de PIL als de SOC-13 bekritiseerd vanwege de mogelijkheid tot het meten van andere constructen naast zingeving.

Mahammadzadeh et al. (2010) rapporteerde dat de constructen binnen de SOC-13 overlappen met het concept 'Hardiness', dat de mate van controle, toewijding, en uitdaging omvat.

Daarnaast suggereerde Schultz (2015) dat de PIL mogelijk een indirecte maatstaf is voor depressieve gevoelens. In termen van beschikbaarheid zijn alleen de MLQ en SOC-13 te

verkrijgen in het Nederlands en kunnen alle drie meetinstrumenten kosteloos online worden verworven. Echter, verschillen in de mate waarin de instrumenten geschikt zijn voor de doelgroep zijn waarneembaar. Een nadeel van de PIL is de item specifieke responschalen op de Likertschaal in de items. Het gebruik van item specifieke antwoordschalen heeft overigens een functie en verhoogt de meetnauwkeurigheid van een instrument, omdat het antwoord beter aansluit op de vraag ten opzichte van de eens/oneens antwoordschalen (Mellenbergh, 2011). Echter, duiden de ervaringsdeskundigen aan dat het gebruik van item specifieke responschalen voor deze doelgroep zeer belemmerend werkt. De auteurs Crumbaugh & Maholick (1964) ondersteunen het gebruik van de gekozen antwoordschaal en de keuze als een betrouwbare benadering om de ware gevoelens nauwkeurig te beschrijven. Het is echter doeltreffender om vanwege de doelgroep te kijken naar andere alternatieven. Opmerkelijk is dat zowel de PIL als de SOC-13 alleen zinvolheid meten en geen uitspraak doen over de mate van motivatie om een dergelijk doel te bereiken. Ook moet opgemerkt worden dat de SOC-13 met de subschaal Begrijpelijkheid een construct meet wat binnen de literatuur vaak wordt geassocieerd met de mate van centrale coherentie (Antonovsky). Verder onderzoek hiernaar kan voor toekomstig onderzoek relevant zijn, gezien neurodivergent individuen en met name mensen met ASS vaak een matige centrale coherentie ervaren. Het ervaren van een gematigde centrale coherentie houdt in dat deze mensen de neiging hebben om meer aandacht te besteden aan details en minder aan de context van een vraag of verhaal (Happé, 2021). Dit kan het beantwoorden van vragen die als dubbelzinnig beoordeeld worden of vragen waarbij geen duidelijk context wordt beschreven, erg belemmeren. Aansluitend op dat punt werden de woordkeuze en de antwoordalternatieven van de SOC-13 door één van de ervaringsdeskundigen als minder aangenaam ervaren in vergelijking met de MLQ. Zo werd bijvoorbeeld item zes van de SOC-13 "Heb je weleens het gevoel dat je je in een vreemde situatie bevindt en niet weet wat je moet doen?" als dubieus geïnterpreteerd door de

ervaringsdeskundige. De ervaringsdeskundige gaf aan de vraag moeilijk kon beantwoorden, omdat hij de bewoording ‘vreemde situatie’ moeizaam kon interpreteren zonder omschreven context. Daarentegen werden vraagstellingen van de MLQ door de ervaringsdeskundige als aangenamer en minder dubbelzinnig ervaren, zoals item vijf ‘Ik heb een goed idee over wat mijn leven zinvol maakt’. De ervaringsdeskundige gaf aan dat de vraag volgens hem helder en eenduidig geformuleerd is en om die reden betekenisvol en gemakkelijk te beantwoorden. Bovenstaande problemen vormen treffende voorbeelden van het hiaat binnen het onderzoeksdomein, waarbij er nog weinig aandacht wordt besteed aan het ontwikkelen van instrumenten die ook betekenisvol en geschikt zijn om af te nemen bij een neurodivergente populatie.

Op basis van de literatuurstudie, de resultaten afkomstig uit de narratieve review en de paneldiscussie kan worden geconcludeerd dat de MLQ als het meest bruikbare meetinstrument wordt beschouwd om de mate van zingeving te meten bij een neurodivergente populatie.

Interpretatie van resultaten meetinstrumenten floreren

Door middel van een narratieve review zijn twee meetinstrumenten naar voren gekomen om de mate van floreren te meten, de FS en de MHC-SF. Om te beginnen verschillen de FS en de MHC-SF in zowel inhoud als de structuur van de subschaal. Beide meetinstrumenten omvatten items die betrekking hebben op het ervaren van plezierige sociale relaties, zelfwaardering, optimisme over het leven, en de ervaring van zingeving Schotanus-Dijkstra et al., 2016; Lamers et al., 2010. In tegenstelling tot de FS, verdeelt de MHC-SF deze aspecten in drie afzonderlijke subschalen, wat een nauwkeuriger beeld geeft van de scores op deze verschillende constructen (Lamers et al.). Bovendien lijkt de vraagstelling van de MHC-SF geschikter voor de beoogde doelgroep aangezien vragen gedetailleerder zijn geformuleerd en voorzien van voorbeelden, wat de ruimte voor eigen interpretatie vermindert en mogelijke

verwarring minimaliseert (Mellenbergh, 2011). Dit is van cruciaal belang bij het afnemen van vragenlijsten bij een neurodivergente populatie, gezien de problemen met informatieverwerking en centrale coherentie die worden ondervonden door neurodivergente mensen (Happé, 2021). Zowel de FS als de MHC-SF zijn voldoende beoordeeld op validiteit en betrouwbaarheid (Schotanus-Dijkstra et al.; Lamers et al.). Ook zijn beide vragenlijsten vertaald naar het Nederlands en online gratis beschikbaar. Opgemerkt moet worden dat de FS niet geschikt is voor gebruik in een klinische setting en daarom wordt aanbevolen om de FS alleen te gebruiken bij personen die hun bestaande adaptieve levensstijl willen optimaliseren (Schotanus-Dijkstra et al.). Dit sluit aan bij de input van het panel over het punt of er rekening gehouden wordt met ingrijpende gebeurtenissen of fluctuaties in stemming. Aangezien de FS enkel geschikt lijkt te zijn voor het optimaliseren van een adaptieve levensstijl en niet geschikt is voor een klinische setting, suggereert dit dat de FS hier geen rekening mee houdt. Daarentegen is de MHC-SF zeer geschikt voor klinisch gebruik en vertoont het een hoge mate van consistentie bij diverse bevolkingsgroepen, wat suggereert dat het ook geschikt is om betekenisvolle metingen te doen bij een neurodivergente populatie (Lamers et al.). Aangezien de MHC-SF meer betekenisvolle metingen te doen bij de doelgroep, wordt de voorkeur gegeven voor MHC-SF desondanks het hogere aantal items.

Op basis van de bevindingen in de literatuur, de resultaten afkomstig uit de narratieve review en de paneldiscussie kan geconcludeerd worden dat de MHC-SF het meest geschikte meetinstrument is om de mate van floreren te meten bij de neurodivergente doelgroep.

Implicaties

Uit dit onderzoek is gebleken dat de MLQ het meest geschikte meetinstrument is om de mate van zingeving te meten bij neurodivergente volwassenen en de MHC-SF het meest geschikte meetinstrument is om de mate van floreren te meten bij neurodivergente volwassenen. Zowel de MLQ, als de MHC-SF is in het bezit van geldige psychometrische

eigenschappen en beide instrumenten sluiten goed aan de behoeften van de doelgroep, wat betreft aantal items, antwoordalternatieven en beschikbaarheid. Dit onderzoek biedt een inzichtelijke en afgewogen keuze in het selecteren van een geschikt meetinstrument om de mate van zingeving te meten en biedt daarnaast ook een geschikt meetinstrument aan om de mate van floreren te meten.

Beperkingen in dit onderzoek

Binnen dit onderzoek moeten de beperkingen ervan in acht worden genomen. Het panel bestond uit zeventien deelnemers, waarvan slechts ongeveer een kwart ervaringsdeskundigen waren. De representativiteit van dit aantal ervaringsdeskundigen binnen het panel en hun vermogen om een duidelijk beeld te vormen van de mate waarin de meetinstrumenten aansluiten bij de doelgroep, is daarom discutabel. Ook moet worden genoemd dat door de beperkte financiële middelen er slechts een weinig tijd beschikbaar was om de ervaringsdeskundigen te betrekken bij de paneldiscussie. Hierdoor konden de panelleden in beperkte mate hun ervaringen delen over de indrukvaliditeit van de onderzochte instrumenten. De indrukvaliditeit kan een beeld van de mate waarin de instrumenten in eerste instantie een geschikte meting lijken te bieden voor het te meten construct (Mellenbergh, 2011). Helaas was er slechts voldoende tijd om in één van de bijeenkomsten slechts een enkel aantal items van de MLQ en de SOC-13 voor te leggen aan één van de ervaringsdeskundigen. Er had meer over de indrukvaliditeit van deze instrumenten gezegd kunnen worden als het mogelijk was geweest om alle meetinstrumenten aan de hand van de concurrent methode aan meerdere ervaringsdeskundigen af te nemen of tijdens de paneldiscussie. Bovendien vond de paneldiscussie online plaats, wat mogelijk heeft geleid tot beperkingen in de diepgang van de discussies over de inhoud van de meetinstrumenten aangezien aandachts- en concentratieproblemen veel voorkomende kenmerken zijn binnen de neurodiverse populatie (Burik, 2023). Daarnaast bestaat er

onduidelijkheid binnen de literatuur over de precieze definities van zingeving. Waarbij de PIL de focus met name legt op het individuele gevoel van richting en betekenis in het leven, terwijl de MLQ zich richt op een breder gevoel van betekenis en zin, inclusief aspecten zoals doelgerichtheid, coherentie en verbondenheid met iets dat groter is dan het individu zelf (Crumbaugh, 1968; Steger et al., 2006). Daarnaast richt de SOC-13 zich niet alleen op het vinden van doel en betekenis, maar ook op het begrijpen en hanteren van stressvolle situaties, met de nadruk op het ervaren van het leven als begrijpelijk, beheersbaar en zinvol (Luyckx et al., 2012). Deze verschillen bemoeilijken een directe vergelijking van de meetinstrumenten. Een mogelijke benadering zou kunnen zijn om een combinatie van beide invalshoeken te hanteren om een completer beeld van zingeving te verkrijgen, mits dit in lijn is met de vereisten voor mate van geschiktheid, rekening gehouden met de doelgroep. Bij de vergelijking van de meetinstrumenten voor floreren lijkt de FS niet geschikt te zijn voor klinisch gebruik, terwijl de MHC-SF daar wel geschikt voor lijkt te zijn (Schotanus-Dijkstra et al., 2014; Lamers et al., 2010). Echter, de vraag of deze instrumenten daadwerkelijk hetzelfde construct meten, is discutabel vanwege de verschillen in doelgroepen. Het lijkt erop dat de FS minder gevoelig is voor het meten van de afwezigheid van positieve gevoelens, wat de interpretatie van lage scores kan bemoeilijken (Schotanus-Dijkstra et al.). De MHC-SF biedt een breder scala aan informatie over zowel de aanwezigheid als afwezigheid van positieve gevoelens, verdeeld over drie subschalen (Lamers et al.).

Suggesties voor vervolgonderzoek

In een replicatie of uitbreiding van dit onderzoek wordt aanbevolen om de vragenlijsten voor te leggen aan een neurodiverse testgroep, om zo meer inzicht te verkrijgen in de indruksvaliditeit van de instrumenten. Indruksvaliditeit voegt in beperkte mate iets toe aan validiteit op wetenschappelijke wijze, maar wordt in praktijk veelvuldig gebruikt om na te gaan in hoeverre het instrument op het eerste gezicht relevant lijkt om zingeving of floreren te

meten (Mellenbergh, 2011). Daarnaast kan het zinvol zijn om itemkwaliteit te onderzoeken door gebruik te maken van de ‘concurrent interview’ methode. Bij deze testmethode worden leden van de doelgroep, in dit geval een neurodivergente doelgroep, gevraagd hardop na te denken tijdens het invullen van de items om te kijken wat voor gedachten de items oproepen bij de doelgroep. Dit zou uitermate informatief kunnen zijn in het kader van neurodivergentie, aangezien bekend is dat de neurodivergente populatie gevoelig kan zijn voor dubbelzinnigheid in de vraagstelling van een item en de neiging kan hebben tot rigide interpretatie (Poljac et al., 2017). Dit kan nuttige informatie geven of de items geschikt zijn om af te nemen bij een neurodivergente populatie (Mellenbergh). Het kan met name doeltreffend zijn als hiervoor een heterogene testgroep gebruikt wordt, met een diversiteit aan diagnoses, leeftijden en geslachten. Bovendien is het belangrijk om op te merken dat het afnemen van de MHC-SF mogelijk niet geschikt is voor personen met ernstige depressieve klachten, aangezien dit meetinstrument zich richt op de meting van positieve geestelijke gezondheid (Keyes et al., 2008). Personen met ernstige depressieve klachten kunnen een dusdanige lage score behalen dat de interpretatie van de antwoorden moeilijker wordt.

Voor vervolgonderzoek is het nuttig om te onderzoeken of een complex en gevoelig onderwerp als zingeving en floreren niet effectiever kan worden onderzocht door middel van kwalitatieve interviews in plaats van kwantitatieve zelfrapportagevragenlijsten. Eén van de betrokken ervaringsdeskundigen suggereerde dat een combinatie van beide dataverzamelingmethoden mogelijk de ideale benadering biedt voor standaardisatie en diepgang bij het onderzoeken van deze constructen. Deze ervaringsdeskundige gaf aan het prettiger te vinden om complexe vragen over de zingeving van het leven mondeling te beantwoorden. Een interview biedt immers meer ruimte voor het stellen van vragen en om de diepgang op te zoeken bij de bespreking van complexe en persoonlijke levensvragen rondom de betekenis en zingeving van het leven (Seidman, 2006).

De bevindingen van dit onderzoek dragen bij aan het groeiende begrip van neurodivergentie en bevordert de kennis in meetinstrumenten voor zingeving en floreren, geschikt voor de neurodivergente populatie. Tegelijkertijd moet benadrukt worden dat er nog steeds noodzaak is voor verdere ontwikkeling in gevalideerde meetinstrumenten voor deze doelgroep.

Literatuurlijst

- Alharbi, F. S., Aljemaiah, A. I., & Osman, M. (2022). Validation of the factor structure and psychometric characteristics of the Arabic adaptation of the sense of coherence SOC-13 scale: a confirmatory factor analysis. *BMC Psychology*, *10*(1).
<https://doi.org/10.1186/s40359-022-00826-4>
- Allen, L., Mellon, L., Syed, N., Johnson, J. F., & Bernal, A. J. (2024). Neurodiversity-Affirming Applied Behavior analysis. *Behavior Analysis in Practice*.
<https://doi.org/10.1007/s40617-024-00918-0>
- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
- Antonovsky, A. (1987). Health promoting factors at work: The sense of coherence. *Psychosocial factors at work and their relation to health*, 153-167.
- Aron, E. N., & Aron, A. (1997). Sensory-processing sensitivity and its relation to introversion and emotionality. *Journal of Personality and Social Psychology*, *73*(2), 345–368.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.73.2.345>
- Barkley, R. A. (1997). *ADHD and the nature of self-control*. Guilford press.
- Blume, H. (1998). On the neurological underpinnings of geekdom. *The Atlantic*.
 Geraadpleegd op 7 maart 2024, van
<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1998/09/neurodiversity/305909/>
- Bronk, K. C. (2013). Measuring purpose. In *Springer eBooks* (pp. 21–46).
https://doi.org/10.1007/978-94-007-7491-9_2
- Bronk, K. C. (2013). *Purpose in life: A critical component of optimal youth development*. Springer Science & Business Media.
- Burik, J. (2023). *Exploring the Experiences of Neurodivergent Applicants: An Exploratory, Phenomenological Study* (Doctoral dissertation). Adler University.

- Chapman R, Botha M. Neurodivergence-informed therapy. *Dev Med Child Neurol.* (2023). Mar;65(3):310-317. doi: 10.1111/dmcn.15384. Epub 2022 Sep 9. PMID: 36082483.
- Crumbaugh, J. (1968). Cross-validation of purpose in life test. *Journal of Individual Psychology, 24*, 74-81.
- Crumbaugh, J. C., & Henrion, R. (1988). The PIL Test: Administration, interpretation, uses the ory and critique. *The International Forum for Logotherapy, 11*, 76-88.
- Crumbaugh, J. C., & Maholick, L. T. (1964). An experimental study in existentialism: The psychometric approach to Frankl's concept of noogenic neurosis. *Journal of Clinical Psychology, 20*, 200–207.
- Davies, J., Cooper, K., Killick, E., Sam, E., Healy, M., Thompson, G., Mandy, W., Redmayne, B., & Crane, L. (2024). Autistische identiteit: een systematische review van kwantitatief onderzoek. *Onderzoek naar autisme*. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1002/aur.3105>
- De Graaff, B., Alma, M., Stoffels, A. J., Sloot, L., Jagersma, G., Mandemaker, H., van der Weide, K., Michel, T., Beskers, T., Verhoeven, E. W., Vogelezang, M. W., Landsman, J., & Greaves-Lord, K. (2023). Identiteitsontwikkeling bij autisme. *Wetenschappelijk Tijdschrift Autism*, 22, 19-34.
- Diener, E., Wirtz, D., Biswas-Diener, R., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., & Oishi, S. (2009). New measures of Well-Being. *Social indicators research series*, 247–266. https://doi.org/10.1007/978-90-481-2354-4_12
- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., Oishi, S., & Biswas-Diener, R. (2009c). New Well-being Measures: Short Scales to Assess Flourishing and Positive and Negative Feelings. *Social Indicators Research, 97*(2), 143–156. <https://doi.org/10.1007/s11205-009-9493-y>

- Dijkhuis, R. R., Ziermans, T. B., Van Rijn, S., Staal, W. G., & Swaab, H. (2017). Self-regulation and quality of life in high-functioning young adults with autism. *Autism*, 21(7), 896-906. <https://doi.org/10.1177/1362361316655525>
- Doyle, N., & McDowall, A. (2024). *Neurodiversity coaching: a psychological approach to supporting neurodivergent talent and career potential*. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781003368274>
- Evers, A. W. M., Sijtsma, K., Lucassen, W., & Meijer, R. (2010). Het COTAN-beoordelingssysteem voor de kwaliteit van tests herzien. *De Psycholoog*, 45(9), 48-55.
<https://dare.uva.nl/personal/record/224214>
- Grevenstein, D., & Bluemke, M. (2022). Measurement invariance of the SOC-13 sense of coherence scale across gender and age groups. *European Journal of Psychological Assessment*, 38(1), 61–71. <https://doi.org/10.1027/1015-5759/a000641>
- Happé, F. (2021). Weak central coherence. *Springer eBooks*, 5166–5168.
https://doi.org/10.1007/978-3-319-91280-6_1744
- Höltge, J., Cowden, R. G., Lee, M. T., Bechara, A. O., Joynt, S., Kamble, S. V., Khalanskyi, V. V., Shtanko, L., Kurniati, N. M. T., Tymchenko, S., Voytenko, V. L., McNeely, E., & VanderWeele, T. J. (2022). A systems perspective on human flourishing: Exploring cross-country similarities and differences of a multisystemic flourishing network. *The Journal of Positive Psychology*, 18(5), 695–710.
<https://doi.org/10.1080/17439760.2022.2093784>
<https://www.autismekennisbank.nl/p/identiteitsontwikkeling-bij-autisme/8233>
- Jagt, N. (2012). Zingeving. *Maatwerk*, 13(3), 31. <https://doi.org/10.1007/s12459-012-0061-1>
- Kapetansky, R. (2022). *From Autism to Neurodiversity: A Proposed Model of Identity Development*. Michigan School of Psychology.

- Keyes, C. L. M. (2007). Promoting and protecting mental health as flourishing: A complementary strategy for improving national mental health. *American Psychologist*, 62(2), 95–108. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.62.2.95>
- Keyes, C. L. M., Eisenberg, D., Perry, G. S., Dube, S. R., Kroenke, K., & Dhingra, S. (2012). The Relationship of Level of Positive Mental Health With Current Mental Disorders in Predicting Suicidal Behavior and Academic Impairment in College Students. *Journal Of American College Health*, 60(2), 126–133.
<https://doi.org/10.1080/07448481.2011.608393>
- Keyes, C. L. M., Wissing, M., Potgieter, J. P., Temane, M., Kruger, A., & van Rooy, S. (2008). Evaluation of the Mental Health Continuum-short form (MHC-SF) in Setswana-speaking South Africans. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 15(3), 181–192.
<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1002/cpp.572>
- Lamers, S., Westerhof, G. J., Bohlmeijer, E. T., Klooster, P. M. T., & Keyes, C. L. M. (2010). Evaluating the psychometric properties of the mental health Continuum-Short Form (MHC-SF). *Journal of Clinical Psychology*, 67(1), 99–110.
<https://doi.org/10.1002/jclp.20741>
- Luyckx, K., Goossens, E., Apers, S., Rassart, J., Klimstra, T., Dezutter, J., & Moons, P. (2012). *Psychologica Belgica 2012*, 52/4, 351-368
- Mahammadzadeh, A., Poursharifi, H., & Alipour, A. (2010). Validation of Sense of Coherence (SOC) 13-item scale in Iranian sample. *Procedia: Social & Behavioral Sciences*, 5, 1451–1455. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.07.306>
- Mellenbergh, G. J. (2011). *A conceptual introduction to psychometrics*. Eleven International Publishing.
- Morgan, J., Farsides, T. (2009). Measuring Meaning in Life. *J Happiness Stud* 10, 197–214.
<https://doi.org/10.1007/s10902-007-9075-0>

- Pellicano, L., & Heyworth, M. (2023). The foundations of autistic flourishing. *Current Psychiatry Reports/Current Psychiatry Reports*, 25(9), 419–427.
<https://doi.org/10.1007/s11920-023-01441-9>
- Poljac, E., Hoofs, V., Princen, M., & Poljac, E. (2017). Understanding behavioural rigidity in autism spectrum Conditions: The role of Intentional control. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 47(3), 714–727. <https://doi.org/10.1007/s10803-016-3010-3>
- Schotanus-Dijkstra, M., ten Klooster, P.M., Drossaert, C.H.C., Pieterse, M.E., Bolier, L., Walburg, J.A., Bohlmeijer, E.T. (2014). *Validation of the Dutch Version of the Flourishing Scale*. Trimbos Instituut.
- Schultz, D. M. (2015). Measuring Purpose in Life: A review. *Graduate Student Journal of Psychology*, 16, 5–24. <https://doi.org/10.52214/gsjp.v16i.10896>
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences*. Teachers college press.
- Steger, M. F., Frazier, P., Oishi, S., & Kaler, M. (2006). The meaning in life questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53(1), 80–93. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.53.1.80>
- Tamm, L. (2009). Attention deficit hyperactivity disorder. In *Elsevier eBooks* (pp. 617–624).
<https://doi.org/10.1016/b978-008045046-9.00378-8>
- The focus group interview: stepwise guidelines.) TSG (Dutch Journal of Health*
- Van Assema, P., Mesters, I., & Kok, G. (1992). Het focusgroep-interview: een stappenplan.

Bijlage A. PIL

The Purpose in Life Test (PIL)

(Crumbaugh & Maholick, 1964)

Write the number (1 to 5) next to each statement that is most true for you right now.

Items	Rate each item from 1 to 5	
1. I am usually:	bored	enthusiastic
	1 -----2-----3-----4-----5	
2. Life seems to me:	completely routine;	always exciting.
3. In life I have:	no goals or aims;	clear goals and aims.
4. My personal existence is:	utterly meaningless, without purpose	purposeful and meaningful.
5. Every day is:	exactly the same;	constantly new and different.
6. If I could choose, I would:	prefer to never have been born;	want 9 more lives just like this one.
7. After retiring, I would:	loaf completely the rest of my life	do some of the exciting things I've always wanted to
8. In achieving life goals I've:	made no progress whatever	progressed to complete fulfillment
9. My life is:	empty, filled only with despair	running over with exciting things
10. If I should die today, I'd feel that my life has been:	completely worthless	very worthwhile
11. In thinking of my life, I:	often wonder why I exist	always see reasons for being here
12. As I view the world in relation to my life, the world:	completely confuses me	fits meaningfully with my life
13. I am a:	very irresponsible person	very responsible person
14. Concerning freedom to choose, I believe humans are:	completely bound by limitations of heredity and environment	totally free to make all life choices
15. With regard to death, I am:	unprepared and frightened	prepared and unafraid
16. Regarding suicide, I have:	thought of it seriously as a way out	never given it a second thought
17. I regard my ability to find a purpose or mission in life as:	practically none	very great
18. My life is:	out of my hands and controlled by external factors	in my hands and I'm in control of it
19. Facing my daily tasks is:	a painful and boring experience	a source of pleasure and satisfaction
20. I have discovered:	no mission or purpose in life	a satisfying life purpose

Scoring: Add up all the scores for each item (20-100). A score of less than 50 may indicate that you are experiencing significant "existential concerns" in your life.*

* This instrument is only provided here as a way of exploring one's responses to these different existential questions. I am not in any way advocating for its clinical utility or its ability to provide any credible diagnostic value. Please be aware, for example, that the conceptual validity of this scale and some of its individual items has been questioned (e.g. high scores may be indicative of depression, not necessarily existential issues). In addition, there is significant cultural variability in responses – it may not be appropriate for culturally diverse populations. Please use it as a tool to 'think about' these issues and nothing more.

Bijlage B. MLQ

Vragenlijst 'Zinvol Leven' Nederlandse Versie van de MLQ (Steger, 2006)

(vertaald door M. van den Heuvel, Faculteit Sociale en Organisatie Psychologie, Universiteit Utrecht, m.vandenheuvel@uu.nl)

Neem even de tijd om na te denken over welke dingen u het gevoel geven dat uw leven belangrijk is en ertoe doet. Wilt u bij iedere uitspraak hieronder zo eerlijk mogelijk aangeven welk antwoord voor u het best passend is? Er zijn geen goede of foute antwoorden, het gaat om uw subjectieve ervaring.

Geheel mee oneens	Mee oneens	Enigszins mee oneens	Neutraal	Enigszins mee eens	Mee eens	Geheel mee eens
1	2	3	4	5	6	7

1. Ik begrijp de zin van mijn leven
2. Ik ben op zoek naar iets dat mijn leven zinvol maakt
3. Ik ben altijd op zoek naar de bedoeling van mijn leven
4. Mijn leven heeft een duidelijke betekenis
5. Ik heb een goed idee over wat mijn leven zinvol maakt
6. Ik heb een bevredigend levensdoel gevonden
7. Ik zoek altijd naar iets dat me het gevoel geeft dat mijn leven ertoe doet.
8. Ik zoek naar een doel of een missie voor mijn leven
9. Mijn leven heeft geen duidelijk doel
10. Ik zoek naar zin in mijn leven

Aanwezigheid van Zin & zoeken naar zin sub-schalen:

- Aanwezigheid / ervaring van zin: items 1, 4, 5, 6, & 9-reverse
- Zoeken naar zin: items 2, 3, 7, 8, & 10

The Meaning in Life Questionnaire (Steger, 2006) MLQ

Please take a moment to think about what makes your life feel important to you. Please respond to the following statements as truthfully and accurately as you can, and also please remember that these are very subjective questions and that there are no right or wrong answers. Please answer according to the scale below:

Absolutely Untrue – Mostly Untrue – Somewhat Untrue - Can't Say - True or False
Somewhat True – Mostly True – Absolutely True
1 2 3 4 5 6 7

- P 1. I understand my life's meaning.
S 2. I am looking for something that makes my life feel meaningful.
S 3. I am always looking to find my life's purpose.
P 4. My life has a clear sense of purpose.
P 5. I have a good sense of what makes my life meaningful.
P 6. I have discovered a satisfying life purpose.
S 7. I am always searching for something that makes my life feel significant.
S 8. I am seeking a purpose or mission for my life.
P 9. My life has no clear purpose.
S 10. I am searching for meaning in my life.

MLQ syntax to create Presence and Search subscales:

Presence _ 1, 4, 5, 6, & 9-reverse-coded
Search _ 2, 3, 7, 8, & 10

Bijlage C. SOC-13

Hieronder vindt u een aantal uitspraken, die betrekking hebben op verschillende aspecten van uw leven. Gelieve bij elke uitspraak aan te geven in welke mate die op u van toepassing is door bij elke zin een cijfer tussen 1 en 7 te omcirkelen.

	1	2	3	4	5	6	7
1. Heb je het gevoel dat je niet echt geeft om wat er rondom je gebeurt?	Zelden of nooit						Heel vaak
2. Is het je wel eens overkomen dat je verrast was door het gedrag van mensen van wie je dacht dat je ze goed kende?	Nooit						Zeer vaak
3. Is het je wel eens overkomen dat mensen op wie je rekende, je teleurstelden?	Nooit						Zeer vaak
4. Heb je tot nu toe in je leven duidelijke doelstellingen gehad?	Nooit						Steeds
5. Heb je het gevoel dat je onrechtvaardig behandeld wordt?	Heel vaak						Zelden of nooit
6. Heb je weleens het gevoel dat je je in een vreemde situatie bevindt en niet weet wat je moet doen?	Heel vaak						Zelden of nooit
7. Dagdagelijkse bezigheden zijn voor mij...	een bron van diepe vreugde en voldoening.						een bron van ergernis en verveling.
8. Brengen gevoelens en gedachten je wel eens in verwarring?	Heel vaak						Zelden of nooit
9. Heb je wel eens gevoelens die je liever niet zou hebben?	Heel vaak						Zelden of nooit
10. Vele mensen – zelfs sterke persoonlijkheden – voelen zich soms mislukkingen. Heb jij wel eens dat gevoel gehad in het verleden?	Nooit						Heel vaak
11. Als ik terugkijk op gebeurtenissen in het verleden, dan heb ik over het algemeen het gevoel...	dat ik het belang ervan over- of onderschatte.						dat ik de dingen zag zoals ze waren.
12. Heb je wel eens het gevoel dat je dagelijkse bezigheden weinig zinvol zijn?	Heel vaak						Zelden of nooit
13. Gebeurt het wel eens dat je je gevoelens niet in de hand hebt?	Heel vaak						Zelden of nooit

Bijlage D. FS

FLOURISHING SCALE

Geef aan in hoeverre je het eens of oneens bent met de volgende stellingen.

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet mee eens	Mee oneens	Een beetje mee oneens	Noch mee oneens, noch mee eens	Een beetje mee eens	Mee eens	Heel erg mee eens

- ___ Ik leid een doelgericht en zinvol leven
- ___ Mijn sociale relaties zijn ondersteunend en belonend.
- ___ Ik ben geëngageerd met en geïnteresseerd in mijn dagelijkse activiteiten.
- ___ Ik draag actief bij aan het geluk en welzijn van anderen.
- ___ Ik ben capabel en in staat om de activiteiten uit te voeren die belangrijk voor mij zijn.
- ___ Ik ben een goed persoon en leid een goed leven.
- ___ Ik ben optimistisch over mijn toekomst.
- ___ Mensen respecteren mij.

Copyright by Ed Diener and Robert Biswas-Diener, January 2009.

Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., Oishi, S., & Biswas-Diener, R. (2009). New measures of well-being: Flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research*, 39, 247-266.

Dutch translation:

Dr. Marieke van Egmond & Dr. Katja Hanke
Jacobs University Bremen
Bremen International Graduate School of Social Sciences (BIGSSS)
Germany

Bijlage E. MHC-SF

De volgende vragen beschrijven gevoelens die mensen kunnen hebben. Lees iedere uitspraak zorgvuldig door en omcirkel het cijfer dat het best weergeeft HOE VAAK u DAT GEVOEL HAD GEDURENDE DE AFGELOPEN MAAND.

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel...

	Nooit	Eén of twee keer	Ongeveer 1 keer per week	2 of 3 keer per week	Bijna elke dag	Elke dag
...dat u gelukkig was?	0	1	2	3	4	5
...dat u geïnteresseerd was in het leven?	0	1	2	3	4	5
...dat u tevreden was?	0	1	2	3	4	5
...dat u iets belangrijks hebt bijgedragen aan de samenleving?	0	1	2	3	4	5
...dat u deel uitmaakte van een gemeenschap (zoals een sociale groep, uw buurt, uw stad)?	0	1	2	3	4	5
...dat onze samenleving beter wordt voor mensen?	0	1	2	3	4	5
...dat mensen in principe goed zijn?	0	1	2	3	4	5
...dat u begrijpt hoe onze maatschappij werkt?	0	1	2	3	4	5
...dat u de meeste aspecten van uw persoonlijkheid graag mocht?	0	1	2	3	4	5
...dat u goed kon omgaan met uw alledaagse verantwoordelijkheden?	0	1	2	3	4	5
...dat u warme en vertrouwde relaties met anderen had?	0	1	2	3	4	5
...dat u werd uitgedaagd om te groeien of een beter mens te worden?	0	1	2	3	4	5
...dat u zelfverzekerd uw eigen ideeën en meningen gedacht en geuit hebt?	0	1	2	3	4	5
...dat uw leven een richting of zin heeft?	0	1	2	3	4	5

Bij gebruik van de Nederlandse MHC-SF refereren aan: Lamers, S.M.A., Westerhof, G.J., Bohlmeijer, E.T., ten Klooster, P.M., & Keyes, C.L.M. (2011). Evaluating the psychometric properties of the Mental Health Continuum-Short Form (MHC-SF). *Journal of Clinical Psychology*, 67(1), 99-110.